

शब्दलान् (शब्दल + शब्द *Auge*) m. N. pr. eines Rshi MBh. 13, 1764.
— Vgl. शतशब्दलान्.

शब्दलाञ्छ (शब्दल + शब्द) m. N. pr. eines Mannes (*scheckige Rosse habend*) PRAVARĀDHJ. in Verz. d. B. H. 86, 30. ein Sohn Avikshit's MBh. 1, 3741. pl. Bez. der Kinder Daksha's von der Vairāṇī HARIV. 135. VP. 1, 15, 97. Bhāg. P. 6, 5, 24.

शब्दलिका (von शब्दल) f. ein best. Vogel Verz. d. B. H. No. 897. सब० die Hdschr.

शब्दलित (wie eben) adj. *scheckig* —, *bunt gemacht* RĪĀ-TAR. 2, 167.

शब्दलीकृत (von शब्दल + 1. कर) adj. dass. RAGH. 13, 56. VARĀH. BRH. S. 48, 12.

शब्द UṆĀDIS. 4, 97. m. SIDDH. K. 250, a, 3 (n. DHĀNABINDUP. in Ind. St. 2, 1). am Ende eines adj. comp. f. श्वा MBh. 4, 932. 9, 3053. KUMĀRAS. 1, 1, 46. ÇĀK. 169. KATHĀS. 25, 125. 1) *Laut, Schall, Ton, Stimme, Geräusch* NAIGH. 1, 11. NIR. 1, 2, 10, 12. AK. 1, 1, 4, 16. 2) TRIK. 1, 1, 118. H. 1399. HALĪ. 1, 138. VS. 30, 19. यः कश्च शब्दो वागेव सा ÇAT. BR. 14, 4, 8, 10. 5, 4, 11. 6, 2, 6. डण्डुभेः 5, 4, 7. काक० ÇĀNKH. GRHJ. 5, 5. वीणा० 4, 7. वादित्र० PĀR. GRHJ. 2, 11. KĀTJ. ÇR. 13, 3, 18. LĀTJ. 6, 10, 8. उपरतेषु शब्देषु ĀCV. GRHJ. 4, 6, 7. शब्देत्यपत्ति TS. PRĀT. 2, 1. शब्दः प्रकृतिः सर्ववर्णानाम् 22, 1. वर्णपङ्क्तः शब्दो वाच उत्पत्तिः 23, 3. VS. PRĀT. 1, 7. AMṚTAN. Up. in Ind. St. 9, 24, fg. M. 1, 75, 12, 98. SUCR. 1, 35, 20, 313, 2, 2, 176, 18. KAN. 2, 1, 25, 2, 1. TATTVAS. 11. Bhāg. P. 2, 5, 25. वेदये न च संयुक्तान् शब्दस्पर्शसान्कम् R. 2, 64, 67. VET. in LA. (III) 17, 19. ० मात्रात्र भेतव्यम् Spr. 2953. शब्दं सक्तुते मृगाः ÇĀK. 14. मधुरान्निशम्य शब्दान् 99. त्रयः शब्दाः MĀRK. P. 23, 36. sieben MBh. 12, 6858. fgg. zehn 14, 1418. fgg. शब्दो जले कुम्भस्य पूर्णतः R. 2, 64, 14. मृदङ्गवेणुवीणानाम् 1, 5, 19. तुमुल BHAG. 1, 18. बाण० M. 4, 113. वाद्य० PĀNĒAT. 129, 15. पण० MBh. 3, 16822. Spr. (II) 3993. पल० RĪĀ-TAR. 3, 400. श्या० ÇĀK. 52. पद० MĀNKH. 50, 12. कोकिलस्य R. 1, 64, 10. ककलास० u. s. w. Verz. d. Oxf. H. 92, b, 32. fgg. भगवच्छब्दं श्रुत्वा *Stimme* MBh. 1, 693. शब्दमाज्ञाय R. 2, 75, 5. शब्दानुसारेणावलोक्य ÇĀK. 101, 20. जनानाम् KATHĀS. 32, 67. PĀNĒAT. 123, 24. गुरुतरशब्देन रोदितव्यम् VET. in LA. (III) 21, 16. fgg. लब्ध० adj. R. 2, 63, 10. कृरि० *Laut, Ausruf* HARI WEBER, KRISHNĀG. 267. धिक्० R. GORR. 2, 37, 15. गीयतां गीयतां चेति शब्दश्चासीद्गृहे गृहे *lautes Rufen* MBh. 1, 7649. R. 1, 13, 13. क्वा हेति सक्तुता मुक्तः शब्दः MBh. 3, 2219. 2609. मा शब्दः सुखमुत्तानां धातृणां मे भवेत् *Lärm* 1, 6003. मा शब्द इति सर्वत्र प्रचक्रामाय तां सभाम् HARIV. 2911. मा शब्द इत्येवं ब्रुवतः 3004. शब्दं कर० *einen Laut von sich geben, seine Stimme erheben, laut rufen* P. 4, 4, 34. VOP. 21, 10. R. 5, 29, 18. fg. SUCR. 1, 289, 4. शब्दं चकार । भा आरूणे पाञ्चाल्य व्वाप्ति वत्सैकीति MBh. 1, 691. KATHĀS. 12, 153. 32, 79. PĀNĒAT. 1, 3, 62. HIT. 23, 8. शब्दं दा० dass. VET. in LA. (III) 24, 8. — 2) *Wort* AK. 1, 1, 5, 2. NIR. 1, 2, 16. एकार्थमनेकशब्दम् 4, 1. ÇAT. BR. 14, 7, 3, 23. देवता० LĀTJ. 8, 9, 3. सर्व० 10, 9, 2. केश० ĀCV. GRHJ. 1, 18, 3. ÇR. 5, 3, 7. शकाल० KĀTJ. ÇR. 25, 1, 2. पितृशब्दं पुत्रे कृत्वा 15, 6, 11. शब्दे ऽविप्रतिपत्तिः 1, 4, 9. 6, 6. 4, 3, 1. ÇĀNKH. ÇR. 6, 1, 3. RV. PRĀT. 4, 7. 15. fg. 20. fg. 37. AV. PRĀT. 4, 107. ÇĀK. 14, 19. P. 1, 1, 68. MAITREJUP. 6, 22. M. 2, 124. SĀH. D. 55. JOGAS. 1, 9. VARĀH. BRH. S. 28, 2. SARVADARÇANAS. 20, 15, 30, 11. Comm. zu TS. PRĀT. 1, 1, 15. fgg. zu AV. PRĀT. 4, 16. 27. येषां शब्द एव देवता

VII. Theil.

Verehrer des Buchstabens Schol. zu KĀTJ. ÇR. 6, 14. बहुशब्दनेकवक्तुर्वतः *Plurale LĀTJ. 2, 2, 27. so v. a. Rede: मुधियो विरमति शब्दात्* Bhāg. P. 7, 9, 49. शब्दस्य विस्तरः HALĪ. 4, 81. *Ausspruch* WILSON, Sel. Works 1, 76. 78. 180. 353. *das heilige Wort* श्रोम् AMṚTAN. Up. in Ind. St. 9, 30. Bisweilen werden auch *Wortendungen*, insbes. *Suffize*, शब्दं genannt, z. B. Schol. zu P. 1, 1, 64. 3, 1, 62. VOP. 1, 13. AK. 3, 4, 34, 150. GOLD. MĀN. 39. — 1) 2) in der Streitfrage ob शब्द नित्य oder अनित्य sei, ist das Wort bald als *Laut*, bald als *Wort* zu fassen. ĠAIM. 1, 9. SARVADARÇANAS. 128, 17. 130, 1. 131, 3. fgg. जगन्निदानं स्फोटाद्यो निरवयवो नित्यः शब्दो (λόγος) ब्रह्मैव 140, 1. Comm. zu NĀJAS. 2, 2, 13. fgg. — 3) *Name, Benennung, Titel*: आद्वयशब्दं कर्म ĀPAST. 2, 16, 1. ज्ञातब्राह्मण० M. 10, 122. मान्धातु० MBh. 3, 10425. भीमेति शब्दो ऽस्य गतः पृथिव्याम् 15704. प्राप्ताः स्मो विधवाशब्दं (so die neuere Ausg.) वयि नाथे निपातिते (vgl. वैधव्यशब्दं भोक्त्यामि R. 7, 24, 30) HARIV. 4812. मरुर्षिशब्दं लभताम् R. 1, 63, 17. 21 (65, 20. 25 GORR.). Spr. (II) 30. RAGH. 2, 53. 64. 3, 35. 49. 5, 22. 18, 41. ÇĀK. 47. 64, 21. VIKR. 1. KATHĀS. 34, 36. 58. Bhāg. P. 2, 8, 12. तच्छब्दात् *weil es so heisst* KĀTJ. ÇR. 14, 1, 24. राज्ञ० *Königsname* ÇĀNT. 2, 18. जनपद० *Volksname* 24. शब्द terminus technicus TS. PRĀT. 21, 3. — 4) *eine mündliche Mittheilung* (als Quelle unseres Wissens): श्रोतोपदेशः शब्दः KAP. 1, 102. NĀJAS. 1, 1, 7. स द्विविधो दृष्टदृष्टार्थत्वात् 8, 2, 1, 47. SĀNKHJAK. 51. TARKAS. 20. BhāṣĀP. 51. COLEBR. Misc. Ess. 1, 304. 403. KUSUM. 32, 22. SARVADARÇANAS. 4, 18. 22, 22. 113, 12. ० प्रमाणं KUALAJ. 161, b. 162, a. — H. a. n. 2, 135 giebt dem Worte शब्द folgende Bedeutungen: धनम्, यशस्, गीति, वाक्य, ख, श्रवणं und धनि. Vgl. धप०, जप० (auch VIKR. 35. WEBER, KRISHNĀG. 267), ताल०, नि०, पाद०, प्रति०, वङ्ग०, मङ्गल०, मङ्गा० श्रातिश्च *lautes Wehklagen* MBh. 1, 6111), मृत०, वि०, वेद०, स०, स्तुति०, शाब्द, शाब्दिक.

शब्दकर्मन् adj. *tönen u. s. w. bedeutend* NIR. 9, 12. P. 1, 4, 52.

शब्दकल्पद्रु m. Titel des Wörterbuchs von Keçava Verz. d. B. H. No. 807. — Vgl. कल्पद्रु.

शब्दकल्पद्रुम् m. Titel des bekannten, in diesem Jahrhundert verfassten und in Calcutta gedruckten encyclopädischen Wörterbuchs von RĀDHĀKĀNTADEVA, GILD. Bibl. 540. WILSON, Sel. Works 2, 294.

शब्दकार् adj. *Töne von sich gebend* P. 3, 2, 23. BHĀTJ. 5, 100.

शब्दकारिन् adj. dass. NIR. 5, 16. 6, 16.

शब्दकोश m. *Wortschatz, Wörterbuch* Verz. d. Oxf. H. 182, a, 26. 188, a, 4.

शब्दकौस्तुभ m. Titel eines unvollendet gebliebenen Auszugs aus dem Mahābhāṣhja von Bhāṭṭoḡi COLEBR. Misc. Ess. 2, 13. 41. Verz. d. B. H. No. 729. 764. Verz. d. Oxf. H. 160, a, No. 332. 162, b, 26. fg. 177, a, 16.

शब्दक्रिय adj. = शब्दकर्मन् P. 1, 4, 52, Vārt. 1.

शब्दग (शब्द + 1. ग) adj. 1) *Laute vernehmend*: श्रोत्र Bhāg. P. 3, 26, 32. — 2) *Laute von sich gebend*: सर्व० *allerlei* MBh. 6, 3159. 4705.

1. शब्दगति f. *Tonkunst, Gesang* VARĀH. BRH. S. 68, 111.

2. शब्दगति adj. = शब्दग *Laute von sich gebend* HARIV. 11430 nach der Lesart der neueren Ausg.

शब्दगोचर m. *Object der gesprochenen Worte, an den eine Rede gerichtet ist, von dem die Rede geht*, Bhāg. P. 3, 15, 11. = वेदसैकवेद्य